

LIFE IP NATUREMAN

LIFE16 IPE/DK/006

**FORUNDERSØGELSE
OVERORDNET VISION**

Virksund – Subregion N30-3

Natura 2000-område nr. 30: Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord, Simested og Nørre
Ådale samt Skravad Bæk

Figur 1. Strandeng ved Løkkedyb

Skive Kommune, december 2021

Ansvarsfraskrivelse:

Oplysningerne i denne rapport afspejler kun forfatterens holdning.
EU-Kommissionen er ikke ansvarlig for nogen brug af disse oplysninger.

Indhold

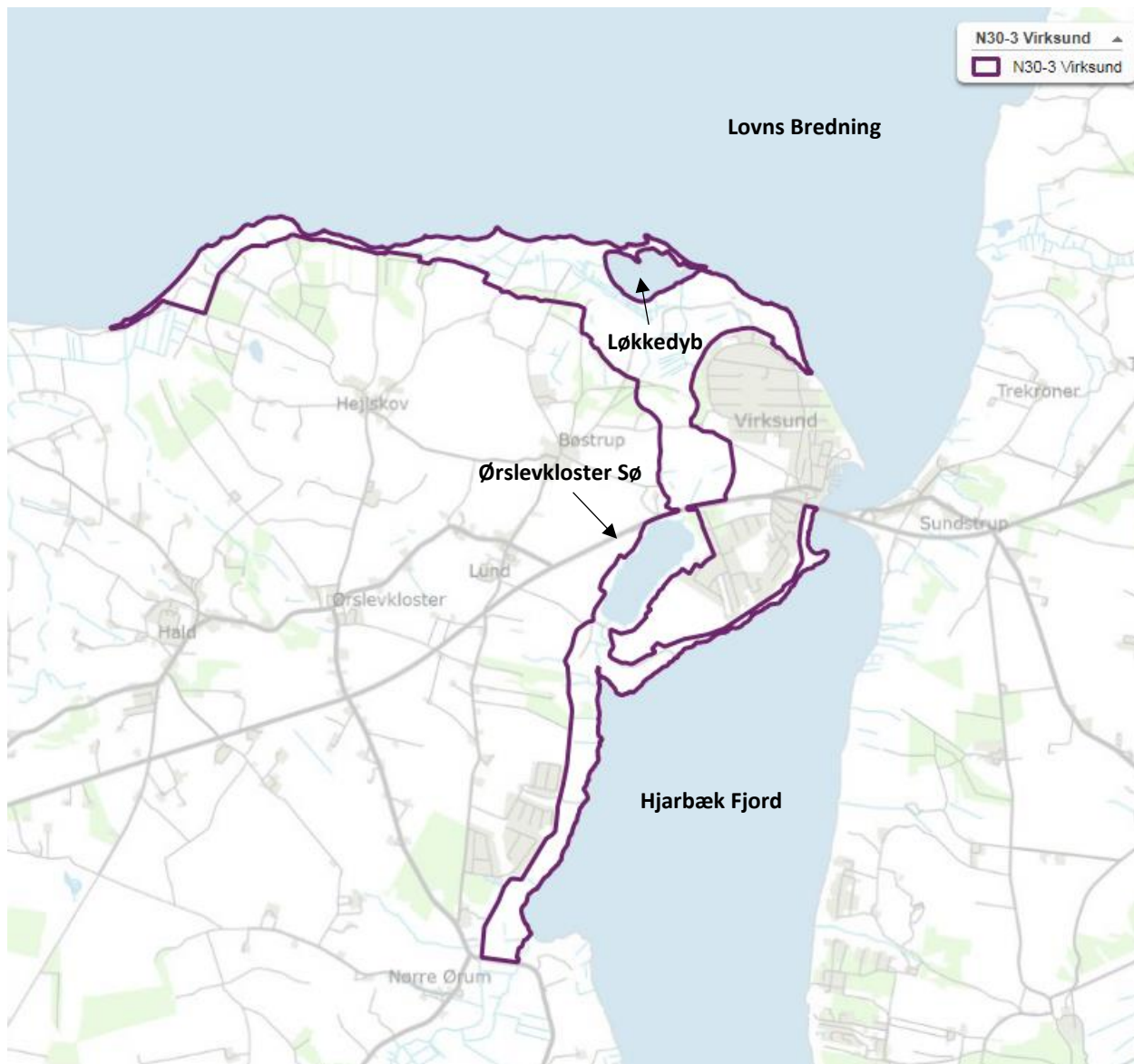
Projektområdet generelt	3
Oversigt.....	3
Kortlagt habitatnatur	4
Søer.....	5
§3-natur	6
Vandløb og grøfter	7
Andre forhold	9
Trusler mod områdets naturværdier.....	10
Nuværende pleje	11
Ejerstruktur.....	11
Drift og driftshistorie	11
Overordnet vision for området	11
Indledende overvejelser om de næste trin	11
Interessentundersøgelse	12
Botanisk forundersøgelse.....	12
Hydrologisk forundersøgelse.....	12
Relevante aktioner	12
Bilag	13
Kortbilag 1 – Naturtilstand i fokusnaturtyper syd	13
Kortbilag 2 – Naturtilstand i fokusnaturtyper nord.....	14
Kortbilag 3 – Ejerstruktur	15
Kortbilag 4 – Markanvendelse.....	16

Projektområdet generelt

Oversigt

Subregion 30-3 Virksund ligger i Natura 2000-område nr. 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested, Nørre Ådale samt Skravad Bæk. Natura 2000-området strækker sig over kommunerne Skive, Viborg, Vesthimmerland, Mariagerfjord og Randers.

Skive kommune deltager i LIFE IP NATUREMAN med den del af Natura 2000-området, der er beliggende på Nordfjends ud til Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord.

Figur 2. LIFE IP NATUREMAN subregion N30-3 Virksund.

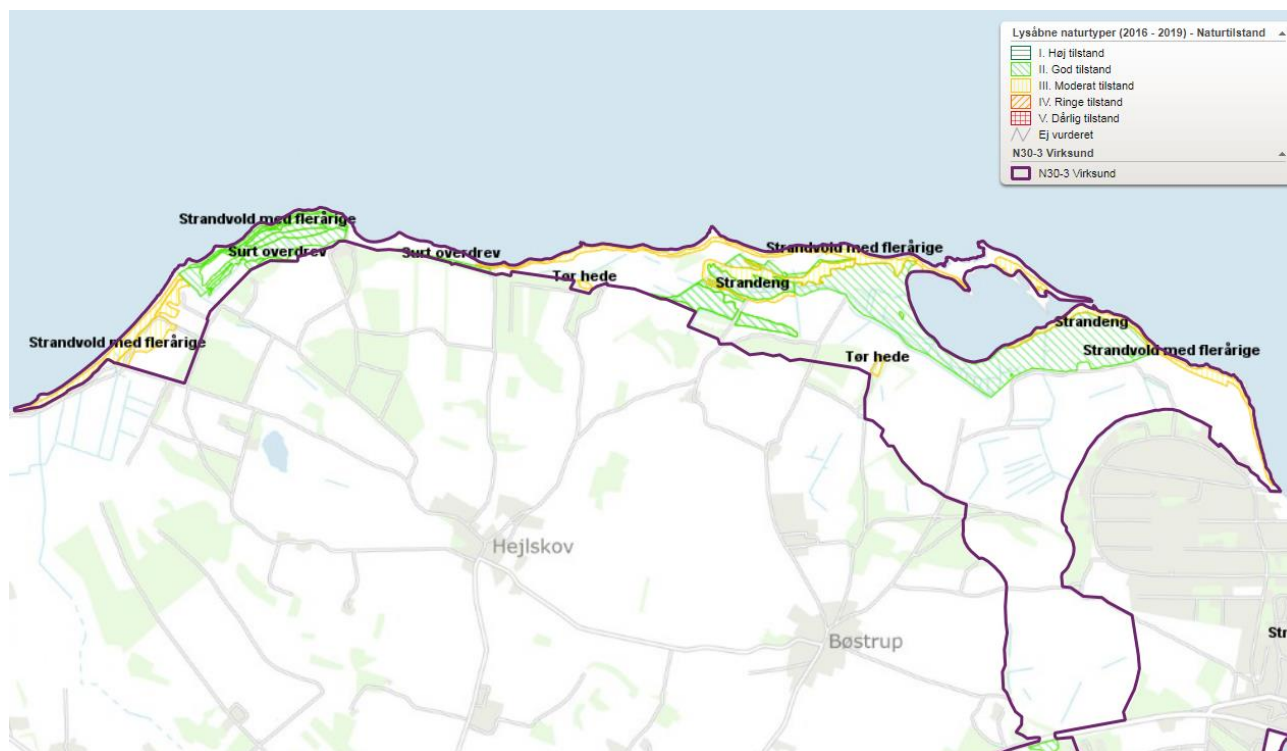
Det 457 ha store område er udvalgt som subregion i projektet på baggrund af en betydelig forekomst af tidvis våd eng, rigkær og kalk- / surt overdrev. Området ligger på hævet havbund og indeholder desuden større arealer med strandeng, strandvolde med flerårige planter og tør hede. Øst for subregionen ligger et

plateau som dels rummer et sommerhusområde og dels udgøres af intensivt dyrkede arealer. Her findes der ud til Hjarbæk Fjord områder med stejle kystskrænter.

Mellem kystlagunen Løkkedyb og Ørslevkloster Sø er hovedparten af arealerne i omdrift (kortbilag 4). Et kystdige forhindrer oversvømmelse af de lavtliggende arealer umiddelbart syd for Løkkedyb.

Kortlagt habitatnatur

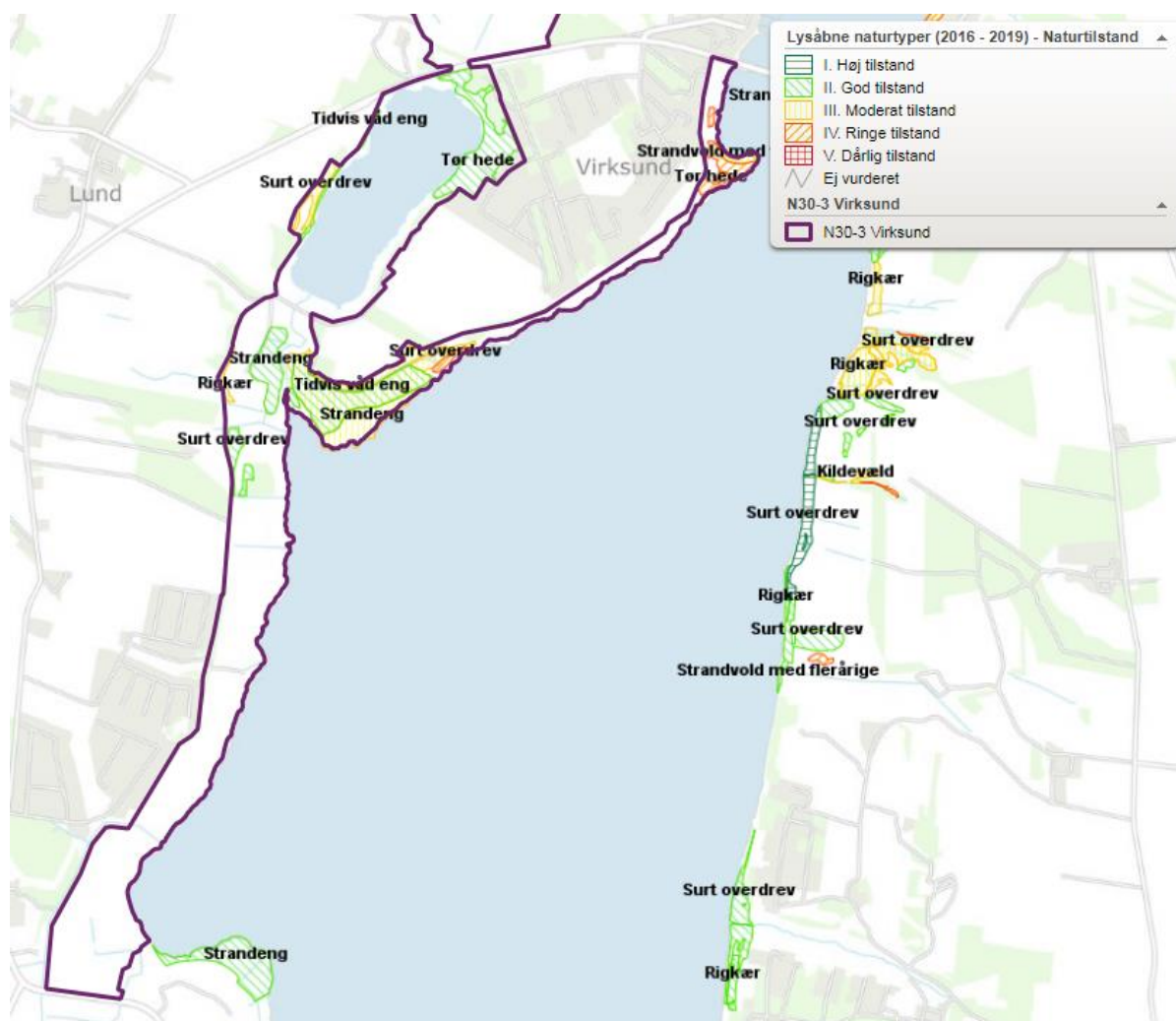
I subregionen er der samlet kortlagt ca. 103 ha habitatnatur, som fordeler sig på 7 naturtyper. Habitatnaturen i N30-3 Virksund fremgår af figur 3 og 4 samt kortbilag 1 og 2.

Figur 3. Kortlagt habitatnatur i den nordlige del af subregion N30-3 Virksund.

Den nordlige del af subregionen er præget af kystnaturtyper på hævet havbund. Parallelt med kystlinjen ud til Lovns Bredning findes smalle bæltter af strandvold med flerårige planter (1220), der for størstedelen er i god tilstand, mens en lille del er i moderat tilstand. Der er kortlagt to store sammenhængende områder med strandeng (1330) i god tilstand, som begge ligger i forbindelse med surt overdrev (6230). Centralt i den nordlige del af subregionen findes ca. 4,1 ha mosaik af rigkær (7230) og tidvis våd eng (6410), som funktionelt er adskilt fra strandengen af et dige, der løber syd om Løkkedyb.

I den sydlige del af subregionen findes størstedelen af habitatnaturen centreret omkring Ørslevkloster Sø og arealerne syd for. På de stejle skrænter mellem plateauet og fjorden findes øverst et meget lille kalkoverdrev (6210) i sammenhæng med surt overdrev, mens der på de flade arealer nedenfor skrænterne er surt overdrev i mosaik med tidvis våd eng og strandeng.

Figur 4. Kortlagt habitatnatur i den sydlige del af subregion N30-3 Virksund.

Søer

Ørslevkloster Sø ligger umiddelbart vest for Virksund. Den er karakteriseret som brakvandssø og kortlagt som 1150 – kystlaguner og strandsøer. På søens dybeste punkt er den 4,5 m mens middeldybden er 2,2 m. Søen er i den seneste basisanalyse for vandområdeplaner (2021-2027) vurderet til at have en ringe økologisk tilstand på baggrund af vurderingen af fytoplankton.

Oplandet til Ørslevkloster Sø udgøres af den tørlagte Torsholm Sø (se evt. fig. 8) og der er et mindre tilløb til søen i dens nordende. I syd er Ørslevkloster Sø forbundet med Hjarbæk Fjord via et ca. 500 m langt afløb.

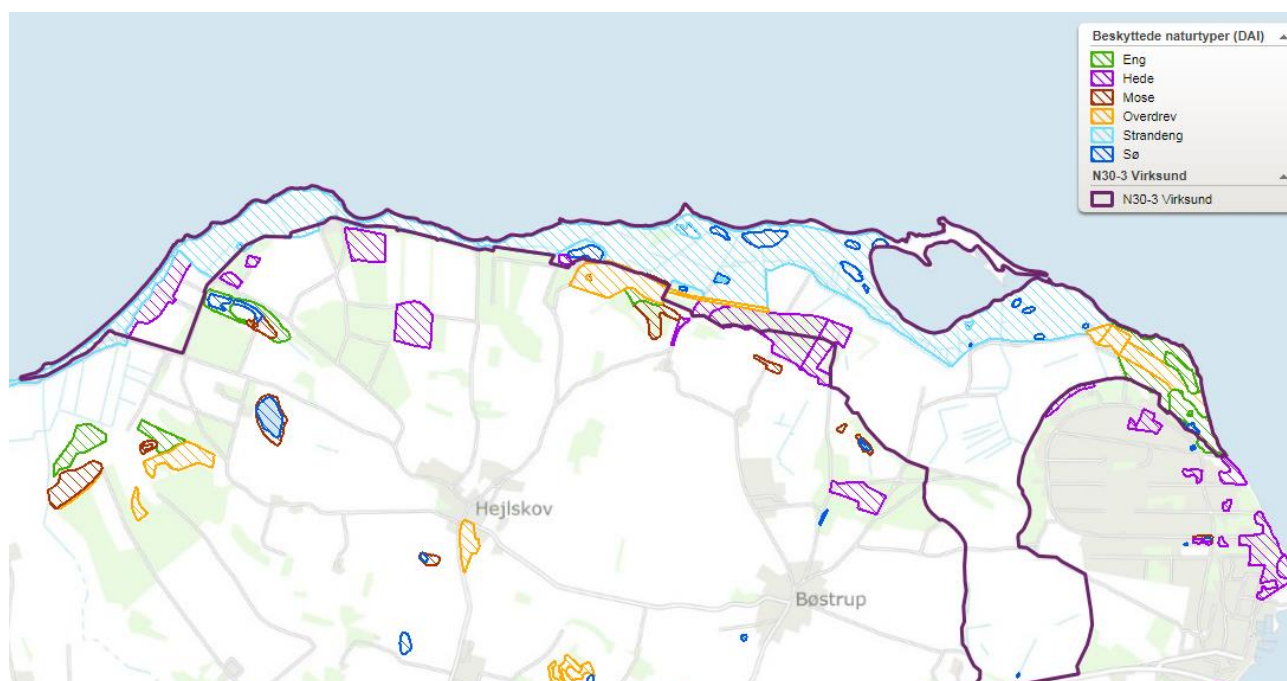
Omkring lagunen Løkkedyb, der ligger i den nordlige del af subregionen ud til Lovns Bredning, er der flere små lagunesøer (1150) i strandengene samt en enkelt næringsrig sø (3150) og en brunvandet sø (3160).

Lagunen og de omkringliggende strandenge er vigtige raste- og fourageringspladser for flere vandfugle.

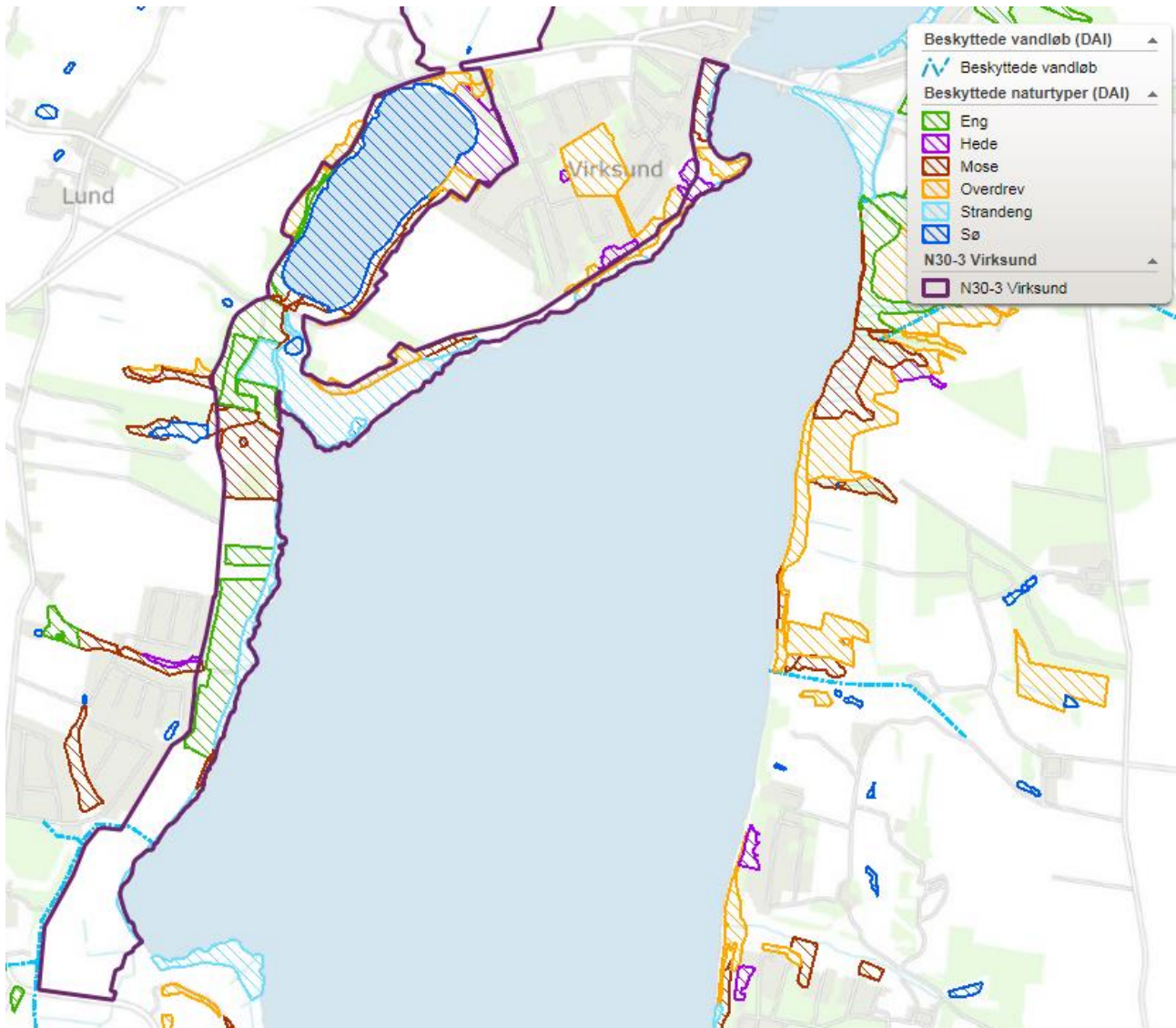
§3-natur

En stor del af subregionen udgøres af beskyttede naturtyper. Langt størstedelen af den beskyttede natur på arealerne ud til Lovns Bredning består af strandeng med en række småsøer. På de højereliggende arealer bag strandengen er der områder med overdrev og hede (fig. 5).

I den sydlige del af subregionen er der flere ferske enge på de lavtliggende arealer ud til Hjarbæk Fjord, mens den tørre natur primært findes på kystskrænterne og skrænterne omkring Ørslevkloster Sø (fig. 6).

Figur 5. Beskyttet natur (§3) i den nordlige del af subregion N30-3 Virksund ud til Lovns Bredning.

Figur 6. Beskyttet natur (§3) i den sydlige del af subregion N30-3 Virksund omkring Ørslevkloster Sø og ud til Hjarbæk Fjord.

Vandløb og grøfter

To offentlige vandløb ligger inden for subregionen: Jordbro Å og Hald Bæk (fig. 7). Jordbro Å, som har sit udløb til Hjarbæk Fjord i den sydlige ende af subregionen, lever op til vandområdeplanens målsætning om god økologisk tilstand. Tilstanden i Hald Bæk lever ikke op til målsætningen og er således i seneste basisanalyse for vandområdeplaner 2021-2027 vurderet som værende dårlig.

Der er ikke planlagt indsatser i på de vandløbsstrækninger som ligger inden for subregionen. Foruden Jordbro Å og Hald Bæk er der flere private afvandingskanaler og grøfter i subregionen. Især strandengene omkring Løkkedyb og de lavtliggende arealer ud til Hjarbæk Fjord er stærkt grøftede

Der er registreret odder og grøn kølleguldsmed i den øvre del af Jordbo Å.

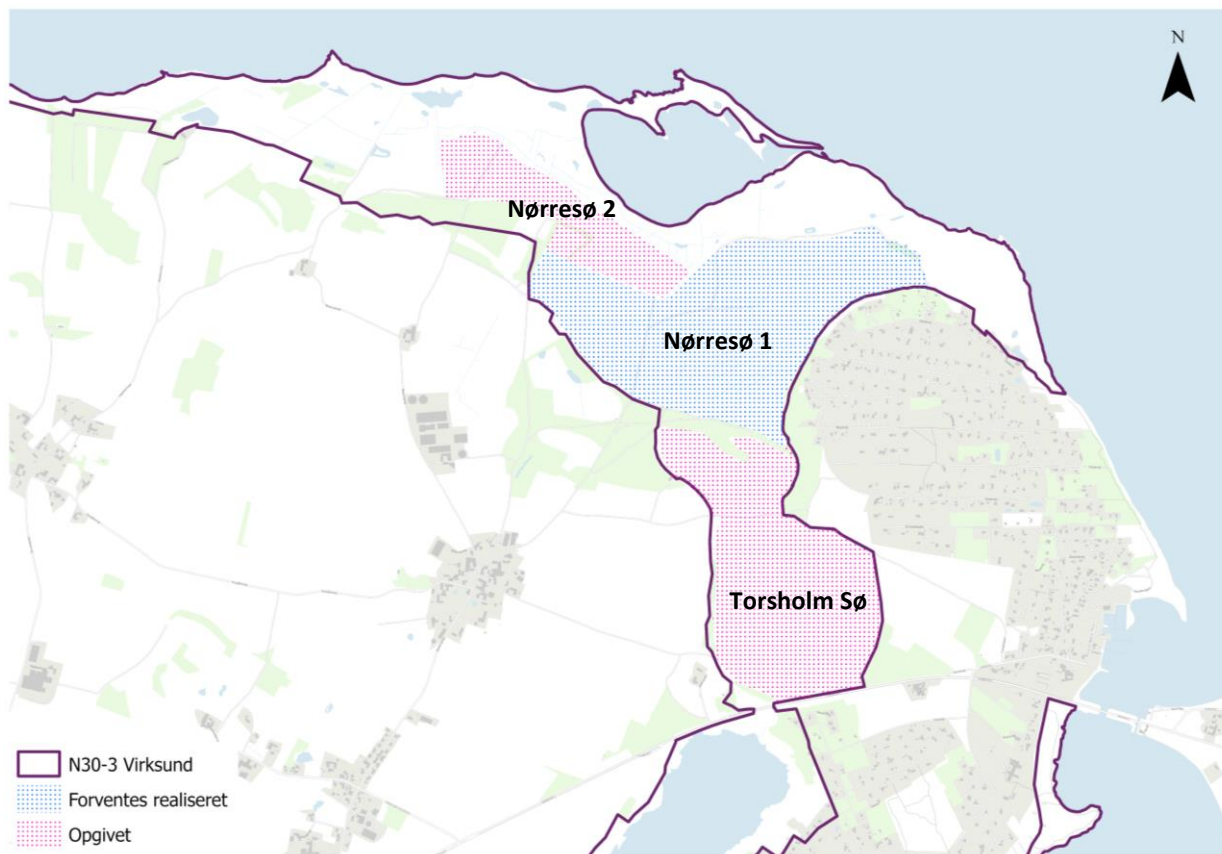

Figur 7. Vandløb og grøfter i subregion N30-3 Virksund.

Andre forhold

Vådområdeprojekter

Tre områder inden for subregionen har været udpegede som potentielle vådområder: Nørresø 1 og 2 samt Torsholm Sø (fig. 8). Arealerne er i dag i omdrift men har tidligere været lavvandede søer, der gennem de seneste hundrede år er afvandet ved dræning og pumpning. Nørresø 2 og Torsholm Sø er opgivet men der arbejdes fortsat på at realisere Nørresø 1. Der er gennemført en teknisk og ejendomsræssig forundersøgelse i forbindelse med projektet i 2015.

Figur 8. Vådområdeprojekter i subregion N30-3 Virksund.

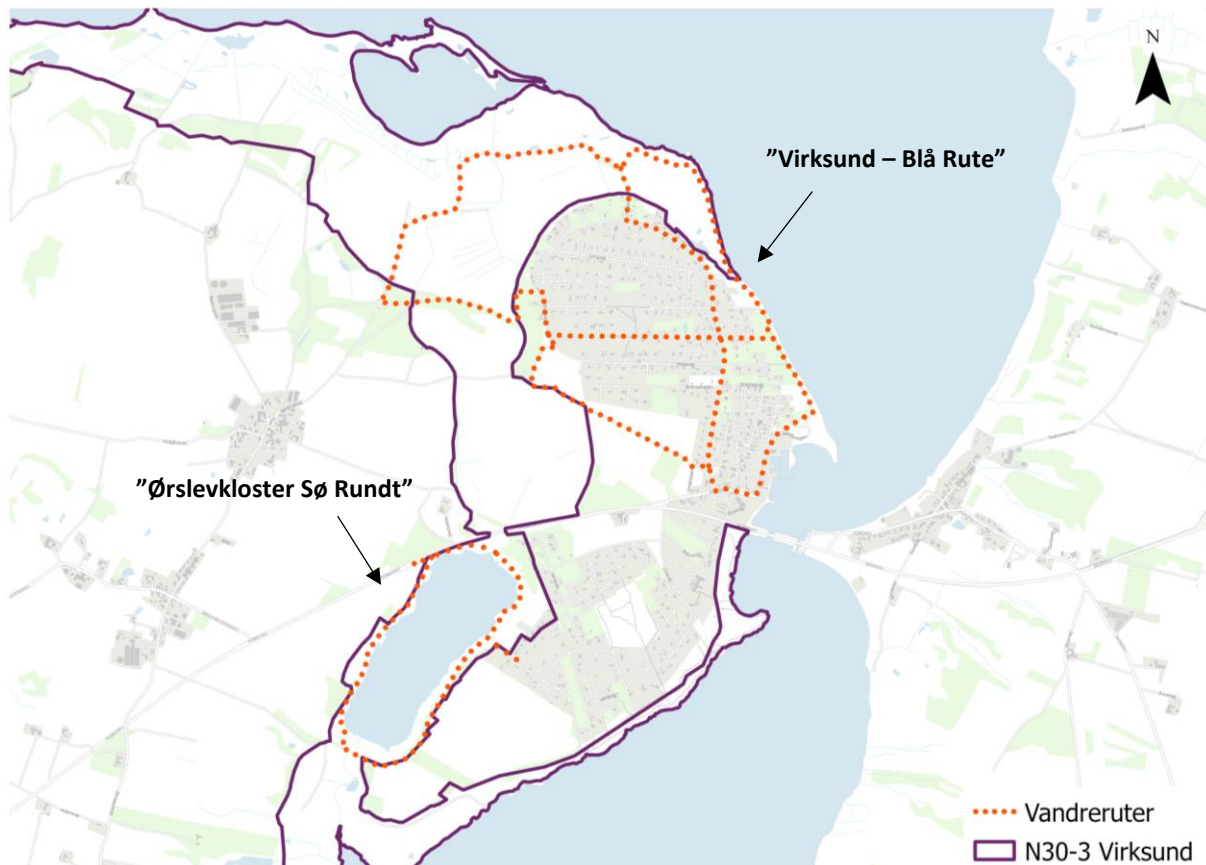
Collective Impact

Skive Kommune har i 2014-2018 deltaget i pilotprojekt Collective Impact. Multifunktionel jordfordeling i en større del af Nordfjends.

Projektet resulterede i en jordfordeling med 27 deltagende ejendomme og omlægning af 79 ha. Området omkring Torsholm Sø og Nørresø var udvalgt som fokusområdet for natur i projektet. Den endelige jordfordeling blev dog uden ejendomme i tilknytning til LIFE IP NATUREMAN subregionen.

Rekreative faciliteter og stier

Med udgangspunkt i Virksund løber der en vandrerute rundt om sommerhusområdet og den tørlagte Nørresø. Ved høj vandstand i fjorden er en del af ruten utilgængelig, men det er muligt at afkorte ruten ved at gå gennem sommerhusområdet. Derudover er der en sti rundt om Ørslevkloster Sø (fig. 9). Lokalt er der et ønske om flere stier, bl.a. en forlængelse af blå rute langs kysten.

Figur 9. Eksisterende afmærkede stier i subregion N30-3 Virksund.

Trusler mod områdets naturværdier

Ca. 2/3 af de lysåbne habitatnaturtyper i subregionen er i seneste kortlægningsperiode (2016-2019) i god økologisk tilstand.

Strandengene udgør med 47 ha den største andel af de i alt ca. 103 ha habitatnatur i subregionen. Langt hovedparten er i god tilstand men få hektar er i moderat tilstand grundet tilgroning betinget af manglende drift eller pleje.

Surt overdrev er kortlagt på ca. 17 ha, hvoraf omkring 40% af arealet er i god tilstand, mens den resterende del er i moderat eller ringe tilstand. Det er især overdrevene i den sydlige del af subregionen, hvor driften ikke er hensigtsmæssig, der trues af tilgroning med høje og middelhøje urter og græsser. Det lille kalkoverdrev på kystskrænten ved Hjarbæk Fjord påvirkes af landbrugsdriften på plateauet oven for skrænten og er truet af tilgroning.

Strandvolde med flerårige planter findes langt overvejende langs kysten ud til Lovns Bredning. Størstedelen af arealet med naturtypen har en moderat naturtilstand mens en lille del har en god naturtilstand. Naturtypen er især truet af tilgroning med rynket rose.

Der er kortlagt tre rigkær i subregionen, som tilsammen udgør 3,3 ha. Heraf ligger to, der begge har en god naturtilstand, i den nordlige del af subregionen og et i den sydlige del. Alle rigkærene er påvirkede af

afvanding og tilgroning med græsser og urter, men det er kun rigkæret i den sydlige del af subregionen, der er i moderat tilstand.

Tidvis våd eng er især kortlagt i den sydlige del af subregionen, hvor 3/4 af de i alt 9,4 ha findes. Størstedelen af arealerne er i god naturtilstand, men der er registreret tegn på afvanding i form af perifere eller ikke funktionsdygtige grøfter.

Der er områder med tør hede i både den nordlige og sydlige del af subregionen, hvoraf omkring halvdelen har en god naturtilstand mens resten har en moderat eller ringe. Hederne trues primært af tilgroning dels med græsser og urter men også med rynket rose, glansbladet hæg og bjerg-fyr. Der er kun græsning på en meget lille del af det samlede hedeareal.

Overordnet set er manglende eller uhensigtsmæssig pleje den største trussel i forhold til at sikre og forbedre bevaringsstatus for habitatnaturen i subregionen. Derudover modvirker diget ved Løkkedyb den naturlige overgangszonering mellem strandengen og de bagvedliggende arealer.

Nuværende pleje

I den nordlige del af subregionen er der givet tilsagn til afgræsning på store dele af naturarealerne omkring Løkkedyb, men der er også flere områder, der ligger uden pleje. Mod syd på de lavtliggende områder ud til Hjarbæk Fjord bliver en stor del af naturarealerne slået.

Ejerstruktur

Ejendomsstrukturen i subregionen fremgår af kortbilag 3. Der er i alt 138 lodsejere og der er stor variation i, størrelsen af arealerne tilhørende de enkelte lodsejere.

Nogle lodsejere har matrikler, der ligger spredt i subregionen men flere ejer også matrikler, der ligger tæt samlet. På arealerne ud til Hjarbæk Fjord er flere matrikler ejet af grundejerforeninger i sommerhusområdet.

Drift og driftshistorie

Markanvendelsen i subregionen fremgår af kortbilag 4. Der er store dele af subregionen i både nord og syd, som er udlagt som permanent græs. Centralt i subregionen, hvor Torsholm Sø og Nørresø tidligere lå, er arealerne intensivt dyrkede, men derudover er driften i subregionen fortrinsvis ekstensiv.

Overordnet vision for området

Den overordnede vision for subregionen er at sikre gunstig bevaringsstatus for habitatnaturtyperne samt at øge deres forekomst. Der skal arbejdes hen imod en forvaltning af naturen som større sammenhængende arealer, der kan understøtte ekstensiv helårsgræsning med hårdføre husdyrracer.

Indledende overvejelser om de næste trin

Den nordlige og den sydlige del af subregionen har forskellige potentialer og udfordringer og på den baggrund kan subregionen med fordel inddeles i to indsatsområder.

Hvis Nørresø genetableres, vil det være oplagt at undersøge hvordan udviklingen af fugtige naturtyper bedst kan understøttes og om der kan skabes sammenhæng til eksisterende natur.

Interessentundersøgelse

Som det fremgår af kortbilag 3, er der mange lodsejere i subregionen, hvilket også betyder at mange naturområder er opsplittede i små forvaltningsenheder. Det skal derfor undersøges, om der er lodsejere, som er interesserede indgå samarbejder på tværs af deres arealer.

Botanisk forundersøgelse

I forbindelse med vådområdeprojektet Nørresø 1 er der i 2015 foretaget naturbesigtigelser på de arealer, der påvirkes af projektet. Den seneste kortlægning af habitatnaturen er foretaget i 2018 og de botaniske registreringer herfra samt fra vådområdeprojektet vil blive inddraget i det videre arbejde. Der er dog fortsat et behov for yderligere viden om de botaniske værdier – særligt i den sydlige del af subregionen på de §3-beskyttede arealer, der ikke er kortlagt habitatnatur.

Hydrologisk forundersøgelse

Det kan være relevant at foretage hydrologiske forundersøgelser i den sydlige del af subregionen, hvor habitatnaturen er påvirket af grøftning, for at afdække om der er et potentiale for forbedring og udvidelse af de fugtige naturtyper. Her vil botaniske forundersøgelser kunne bidrage til at belyse både potentialer, mens også konsekvenser af vandstandsændringer.

Relevante aktioner

Følgende aktioner i LIFE IP NATUREMAN vurderes at være relevante for subregionen:

A1 Forundersøgelser, interessekortlægning samt forberedelse af udbud

A2 Udarbejdelse af ansøgninger

C1 Etablering af afgræsning

C2 Rydning af uønsket opvækst

C3 Etablering af hensigtsmæssig hydrologi

C8 Stier

C9 Afsætning af kød fra naturplejen

D1 Monitering af udvalgte naturtyper og arter

E2 Information og formidling

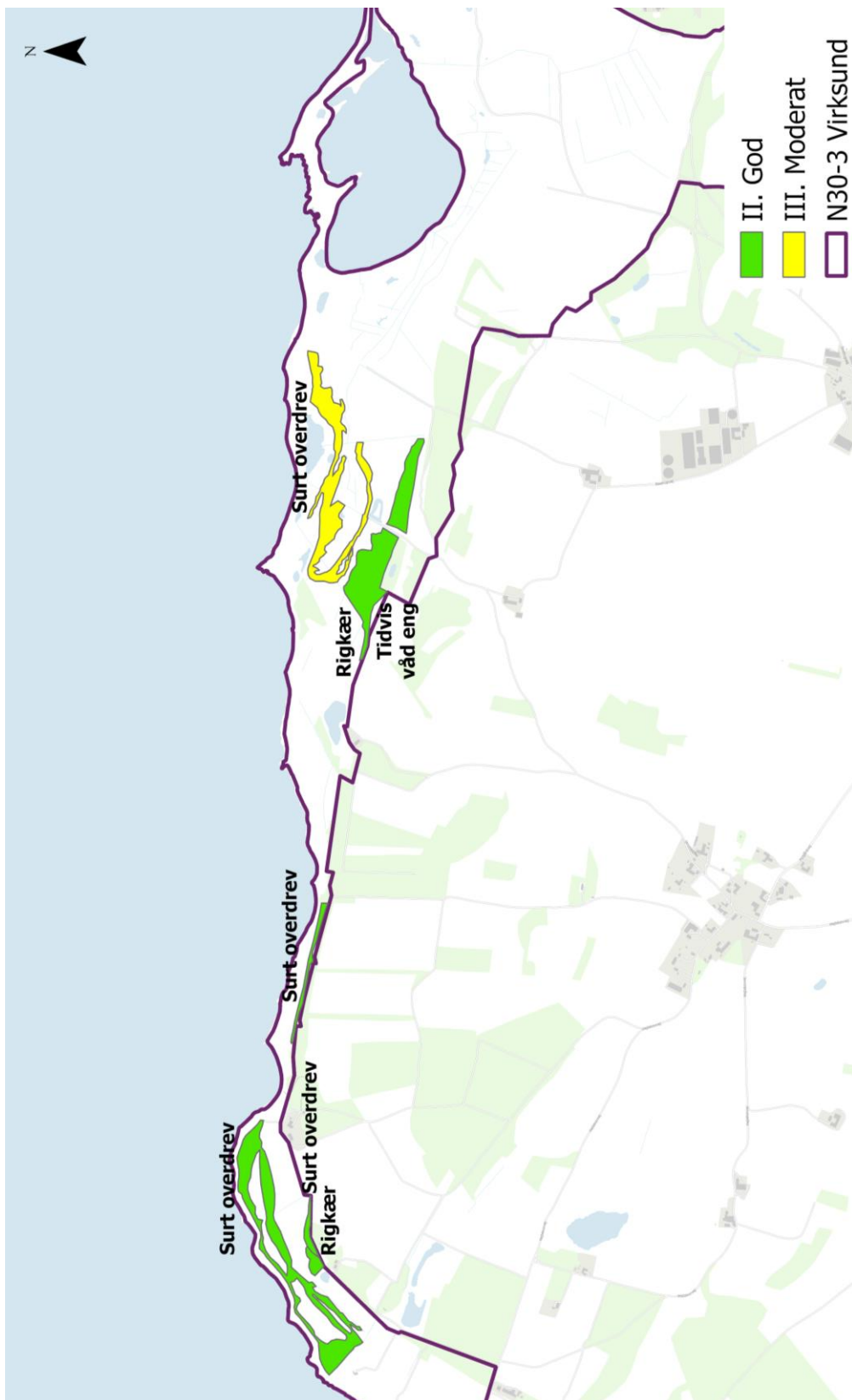
E5 Naturpleje som driftsgren

Bilag

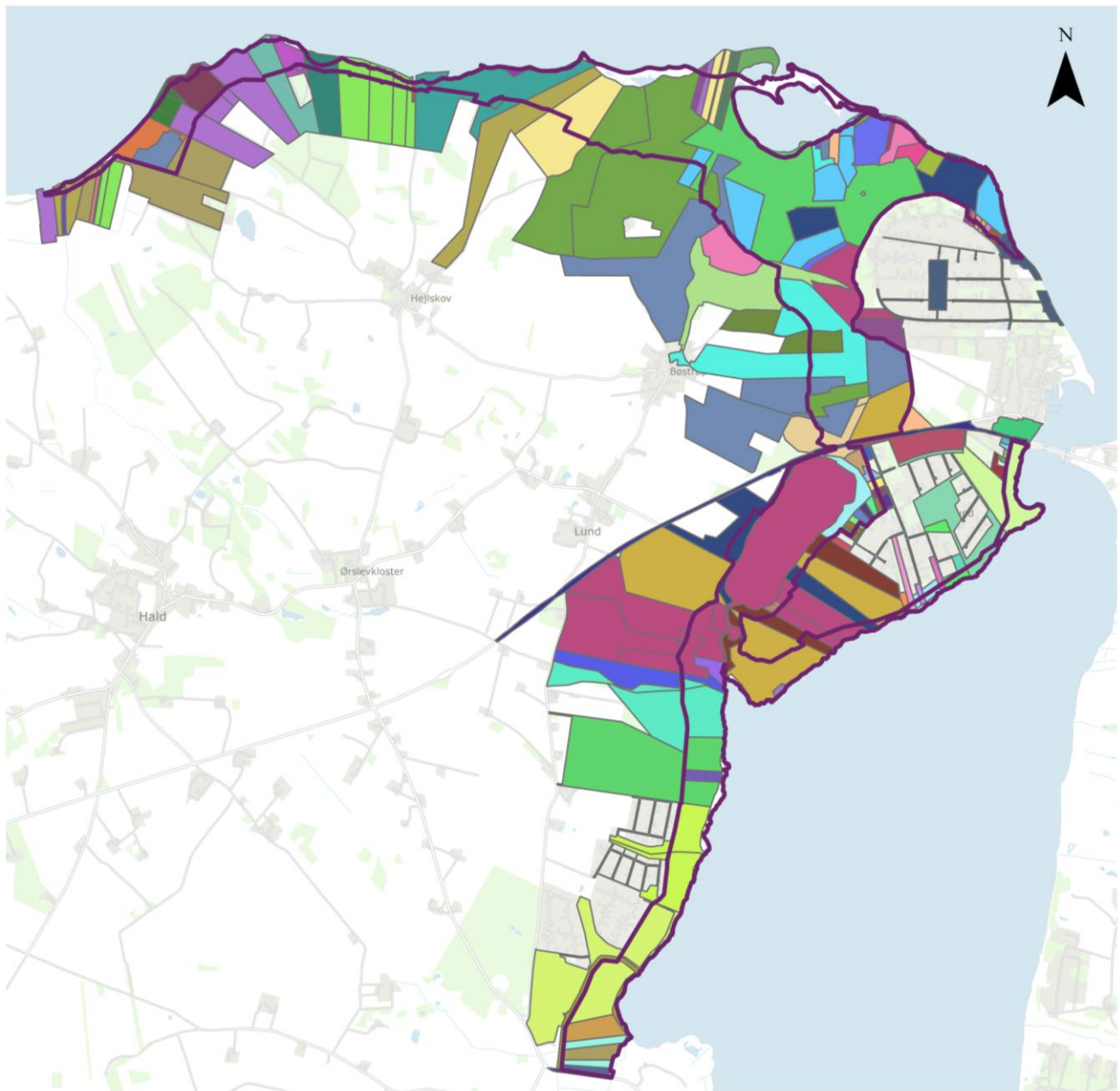
Kortbilag 1 – Naturtilstand i fokusnaturtyper N30-3 Virksund syd

Kortbilag 2 – Naturtilstand i fokusnaturtyper N30-3 Virksund nord

Kortbilag 3 – Ejerstruktur N30-3 Virksund

Kortbilag 4 – Markanvendelse (2019) N30-3 Virksund

